

POROČILA**Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU v letu 2008**

Ljubljana, Gosposka ulica 13, <http://giam.zrc-sazu.si>

Geografski inštitut Antona Melika je imel v letu 2008 šestindvajset redno zaposlenih raziskovalcev in dve tehnični delavki ter več stalnih in občasnih pogodbenih sodelavcev, ki so sodelovali pri raziskovalnih projektih in nalogah.

Inštitut ima 7 organizacijskih enot: Oddelek za fizično geografijo vodi Blaž Komac, Oddelek za socialno geografijo dr. Marjan Ravbar, Oddelek za regionalno geografijo dr. Drago Perko, Oddelek za naravne nesreče dr. Milan Orožen Adamič, Oddelek za varstvo okolja dr. Aleš Smrekar, Oddelek za geografski informacijski sistem dr. Matej Gabrovec in Oddelek za tematsko kartografijo mag. Jerneja Fridl.

Na inštitutu delujeta tudi Zemljepisni muzej, ki ga vodi Primož Gašperič, in Zemljepisna knjižnica, ki jo vodi dr. Maja Topole.

Na inštitutu je sedež Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije. Njen predsednik je dr. Milan Orožen Adamič, njena sekretarka pa dr. Maja Topole.

V letu 2008 je delo potekalo v okviru raziskovalnega programa Geografija Slovenije ter številnih projektov in nalog.

Raziskovalni program **Geografija Slovenije** (vodja dr. Marjan Ravbar) obsega temeljna analitska in sintezna geografska preučevanja Slovenije, njenih pokrajinskih sestavin in regionalnih enot, geografske primerjalne študije, razvijanje geografske terminologije, vključno z zemljepisnimi imeni, prav tako pa razvijanje geografskih metod in tehnik ter geografskega informacijskega sistema in z njim povezane tematske kartografije.

Raziskave so razdeljene v šest vsebinskih sklopov: fizična geografija (z naravnimi nesrečami), socialna geografija (z regionalnim planiranjem), regionalna geografija, varstvo okolja, geografska terminologija (z zemljepisnimi imeni) ter geografski informacijski sistemi in tematska kartografija.

V okviru fizične geografije in geografije naravnih nesreč smo merili površinsko spiranje na treh različnih rabah tal in umikanje strmih golih flišnih pobočij v slovenski Istri. Pripravili smo obsežno znanstveno monografijo o erozijskih procesih v slovenski Istri. Napisali smo tudi znanstveno monografijo o geografskih vidikih poplav v Sloveniji in tako zaokrožili večdesetletno delo geografov na tem področju. Posebej smo se ukvarjali s problemom urbanizacije poplavnih območij. Izdali smo tudi znanstveno monografijo o zemeljskih plazovih v Sloveniji, v kateri je celovito predstavljena problematika plazjenja, s poudarkom na preventivi. S pomočjo statističnih metod smo izdelali tri zemljevide plazovitosti Slovenije. Končali smo raziskave plazovitosti v Goriških brdih. Ukvarjali smo se z vprašanjem vpliva sprememb rabe tal na erozijo in problem prikazali na primeru geografskih procesov v Zgornjem Posočju v zadnjih dveh stoletjih. Preučevali smo povezanosti kamninske sestave in izoblikovanosti reliefa ter pričeli z analiziranjem stanja geomorfološke dediščine v Sloveniji. V okviru rednih meritev smo geodetsko izmerili Triglavski in Skutin ledenik, preučevali pa smo tudi spremembe gorskega sveta v črnogorskem Durmitorju in avstrijskih Visokih Turah s posebnim poudarkom na umikanju ledenikov. Snežne plazove smo preučevali v Julijskih Alpah in v turškem Kačkarskem gorovju. Organizirali smo konferenco o naravnih nesrečah v Sloveniji. Z geografskim informacijskim sistemom smo določali pomen višine, naklona in ekspozicije površja za skupna zemljišča, starodavno obliko lastništva, v celoti in ločeno za različne vrste kmetijskih zemljišč. Ugotavljali smo, ali so se skupna kmetijska zemljišča v Sloveniji res ohranila le v območjih s slabimi naravnimi možnostmi za kmetijstvo.

Na področju socialne geografije in regionalnega razvoja smo preučevali sodobno prostorsko preobrazbo naselij, neenakomerno razporejenost ustvarjalnosti in človeških virov, kar vpliva na inovativen gospodarski in družbeni razvoj, prostorsko organizacijo ter učinke gospodarstva, socialnih skupin in družbenih odnosov v pokrajini. Primerjali smo manj razvita območja v Sloveniji in Srbiji. Pripravili smo monografiji o ekonomski preobrazbi slovenskih mest ter ustvarjalnosti kot razvojnem dejavniku v Sloveniji.

V regionalnogeografskem sklopu smo izdelovali metodologijo določanja tipov pokrajin v Sloveniji in ugotavljali njihovo vlogo kot dejavnikov regionalnega razvoja in regionalnih razlik v Sloveniji. Obdelali smo tipične slovenske poplavne in plazovne pokrajine. Izdelali smo regionalizacijo zgornjega porečja Soče. Izdali smo monografijo o Sloveniji in njenih pokrajinah v angleškem jeziku ter monografijo o Goriških brdih kot primeru terasirane pokrajine.

V okviru varstva okolja smo raziskovali socialne, politične, regionalne in okoljske geografske procese v slovenskih pokrajinah. Za Ministrstvo za okolje in prostor smo pripravili obsežno okoljsko poročilo o širitvi igrišča za golf v Lipici in ugotovili, da je ob številnih omilitvenih ukrepih in na zmanjšanem območju poseg sprejemljiv. Za Mestno občino Ljubljana smo skupaj s Kmetijskim inštitutom Slovenije dokončali projekt o fenomenu vrtičkarstva v prestolnici. Ugotovili smo, da so vrtičkarji zmerno okoljsko ozaveščeni. Mestnim oblastem pa smo podali priporočila, kako usmerjati in nadzorovati to doslej zelo stihijsko naravnano dopolnilno dejavnost. Z Javnim podjetjem Vodovod – Kanalizacija d. o. o. iz Ljubljane smo uspešno pripravili prijavo na zahteven mednarodni projekt, s katerim bomo pripravili kakovostno gradivo za varovanje ljubljanske podtalnice ob morebitnem onesnaženju.

Pri geografski terminologiji in zemljepisnih imenih smo preučili zgodovinski razvoj zemljepisnega imena Piranski zaliv in nadaljevali s standardizacijo imen držav in slovenskih eksonimov.

V sklopu geografski informacijski sistemi in tematska kartografija smo s prikazovanjem rezultatov raziskav na tematskih zemljevidih nudili podporo raziskovalnemu delu. Izdelali smo več kot štiristo tematskih zemljevidov za številne znanstvene in strokovne publikacije, monografije, učbenike in razstave. Zasnovali smo celovit geografski informacijski sistem za izdelavo tematskih zemljevidov za znanstveno monografijo *Slovenia in focus*. Organizirali smo 9. bienalni simpozij o geografskih informacijskih sistemih.

Temeljni projekt **Uporaba geografskega informacijskega sistema pri reliefni členitvi Slovenije** (vodja dr. Blaž Komac) je potekal prvo leto. Pridobili in preučili smo relevantno, predvsem tujo literaturo. Na temelju stometrskega in petindvajsetmeterskega digitalnega modela višin smo pripravili različne podatkovne sloje za nadaljnjo obdelavo v geografskem informacijskem sistemu. Testirali in izbrali smo dostopno programsko opremo in za analize izbrali naslednje programe: ArcGIS, Idrisi, TAS, SAGA in LandSerf. S pomočjo izbrane programske opreme smo pri obeh izbranih digitalnih modelih višin ugotavljali in določali širši izbor poglobitnih kazalnikov, ki so pomembni za analizo ter členitev reliefa. Na temelju izbranih kazalnikov smo opravili preliminarno analizo členitve reliefa Slovenije z digitalnim modelom višin 100 krat 100 m. Značilnosti in oblike površja smo ugotavljali z analizo razmestitve celic digitalnega modela višin oziroma njihovih prostorskih razmerij. Na podlagi razmestitve višin celic, ki se kaže v značilnih oblikah površja, smo razložili slemena, vrhove in kotline na lokalni ravni ter dolinska dna, kotline, gričevja, hribovja in gorovja na pokrajinski ravni. Na podlagi te analize smo izbrali testna območja za podrobno analizo, in sicer po eno v vsakem od štirih reliefnih tipov.

Tudi temeljni projekt **Slovenski eksonimi: metodologija, standardizacija, GIS** (vodja dr. Drago Kladnik) je potekal prvo leto. Ukvarjali smo se z raznovrstnimi vidiki rabe podomačenih tujih zemljepisnih imen oziroma eksonimov v slovenščini. Eksonimi so pomemben del naše jezikovne in s tem kulturne dediščine. Skladno z rokovnikom smo že vzpostavili bazo za vpis eksonimov s pripadajočimi podatki. Pregledali smo relevantno domačo in tujo literaturo s poudarkom na dodatni izostritvi definicije eksonima, izdelali seznam virov za zajem eksonimov in začeli zajemati manjkajoče eksonime. Vzpostavljeno zbirko eksonimov bomo dopolnjevali in iz nje črpali informacije o stanju rabe eksonimov pri nas.

V aplikativnem raziskovalnem projektu **Triglavski ledenik kot pokazatelj podnebnih sprememb** (vodja dr. Matej Gabrovec), ki se je v tem letu končal, smo sodelovali z Geodetskim inštitutom Slovenije. Redne meritve Triglavskega ledenika so potekale ob koncu talilne dobe, in sicer 27. in 28. 8. Opravili smo tahimetrično in fotogrametrično izmero oboda in detajlnih točk na samem površju ledenika ter oslonilnih točk za fotogrametrično izmero ledenika. Površina ledenika na dan meritve je bila 1,09 ha. Glede na leto 2007 se je obseg ledenika precej povečal, največ glede na zgornji rob. Merili smo lahko

le obseg snežišča, ki je prekrival ledenik, zato rezultati meritev kažejo precenjeno vrednost. V desnem spodnjem delu pa se ledenik še naprej tanjša, zato na tem mestu v naslednjih letih lahko pride do razkosa ledenika. Tudi obseg ledenika pod Skuto se je v primerjavi z letom 2007 precej povečal, letošnja izmerjena površina je bila 1,37 ha. Na Geodetskem inštitutu Slovenije je bila za izbrana leta izračunana površina Triglavskega ledenika s pomočjo obdelave starih panoramskih arhivskih posnetkov, izvedenih z nemetrično kamero Horizont. Uporabljena je bila interaktivna metoda orientacije.

Ciljni raziskovalni projekt **Preobrazba pokrajine zaradi posodabljanja kmetijstva in spreminjanja poselitvenega vzorca** (vodja dr. Drago Kladnik) je potekal zadnje leto. Izvajala ga je Fakulteta za arhitekturo Univerze v Ljubljani pod vodstvom dr. Lucije Ažman Momirski skupaj s soizvajalci. Pokrajinski učinki posodabljanja kmetijstva smo preučili na ravneh vzorčnih kmetijskih obratih in naseljih v Goriških brdih, Spodnji Savinjski dolini in Suhi krajini, pokrajinah, ki so bile po temeljitem razmisleku izbrane kot vzorčna območja diverzifikacije kmetovanja v Sloveniji. Pripravili smo sklepno poročilo, ki je podlaga za načrtovano znanstveno monografijo.

Pri ciljnem raziskovalnem projektu **Učinkovitost in vplivi investicij na regionalni in prostorski razvoj** (vodja dr. Marjan Ravbar), ki je potekal zadnje leto, je sodeloval tudi Ekonomski inštitut Pravne fakultete Univerze v Ljubljani. Ugotovili smo nekatere geografske značilnosti investicijskega razvoja v prvih letih stoletja in na ta način zapolnili vrzel v ekonomski geografiji. Pregledali smo prostorsko razporeditev investicij, ki kaže relativno visoko stopnjo razprostranjenosti, podrobnejše vrednotenje pa je pokazalo, da gre pri lokalnih skupnostih le za manjše naložbe. V treh četrтинah občin je bila desetina naložb, kar polovico vseh naložb v Sloveniji pa je osredotočena v petih mestih.

V okviru ciljnega raziskovalnega projekta **Presoja instrumentov in mehanizmov regionalne politike** (vodja dr. Drago Perko), pri katerem sodelujeta tudi Inštitut za ekonomska raziskovanja in Urbanistični inštitut Republike Slovenije, smo izoblikovali predloge za sisteme vmesnega in končnega vrednotenja aktivnosti s področja regionalne politike v Sloveniji. Opredelili smo temeljna izhodišča projekta ter preučili stanje na področju regionalnega razvoja v Sloveniji in dosedanje izkušnje na področju vrednotenja regionalne politike. Opredelili smo poglobitve potrebe spremljanja regionalne politike in izhodišča, ki jih morajo upravljavci regionalne politike upoštevati pri zasnovi predhodnega vrednotenja regionalnih razvojnih programov in projektov.

V ciljnem raziskovalnem projektu **Izvajanje regionalne politike v spremenjenih pogojih upravljanja z razvojem zaradi uvedbe novih teritorialnih ravni** (vodja dr. Janez Nared), ki je potekal prvo leto, pripravljamo raziskovalne (strokovne) podlage za izdelavo Strategije regionalnega razvoja Slovenije, Strategijo za oblikovanje pokrajin (koncept) ter predlog vključevanja bodočih pokrajin v izvajanje kohezijske politike, in sicer na podlagi izkušenj obstoječega sistema izvajanja in na osnovi predlogov reforme kohezijske politike v obdobju po letu 2013.

Dnevna prometna migracija na delovno mesto in šolo (vodja dr. Matej Gabrovec) je ciljni raziskovalni projekt, ki je potekal zadnje leto. Sodelovali so še mariborska Fakulteta za gradbeništvo, Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem ter ljubljanska Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo. Izdelali smo sintetične zemljevide o izbiri prometnega sredstva dnevnih vozačev po posameznih smereh. S pomočjo analitičnega modela dostopnosti smo primerjali potovalne čase z osebnim in javnim prometom v izbranih občinah. Z vidika uporabnikov javnega potniškega prometa smo obravnavali prestopne točke. S pomočjo prometnega modeliranja smo obravnavali koridor Ljubljana–Škofja Loka. Na podlagi vseh predhodnih analiz smo predlagali deset ukrepov prometne politike za povečanje uporabe trajnostnih oblik prometa.

Nosilec ciljnega raziskovalnega projekta **Trajnostno urejanje prometa na lokalni ravni** (vodja dr. Matej Gabrovec), ki je potekal zadnje leto, je bil Urbanistični inštitut Republike Slovenije. Sodelovala je še mariborska Fakulteta za gradbeništvo, vodja projekta je bil dr. Aljaž Plevnik. Na inštitutu smo ovrednotili primere dobrih praks trajnostnega urejanja prometa v malih mestih, to je takih z okrog 10.000 prebivalci. Analizirali smo posamezne ukrepe v slovenskih mestih in izbranih mestih v Evropi.

V okviru ciljnega raziskovalnega projekta **Analiza konfliktov in kulturnih razlik v Severni in Podsa-harski Afriki** (vodja Peter Repolusk), ki ga na ZRC SAZU vodi dr. Tomaž Mastnak, pripravljamo strokovne podlage priročnika za Slovensko vojsko ob morebitni napotitvi vojakov na mirovne operacije v afriške države. Pripravili smo obsežno bazo demografskih, gospodarskih in socialnih podatkov za posamezne države in regije. Analizirali smo politične razmere in konfliktne situacije v severnoafriških državah Mavretaniji, Zahodni Sahari, Maroku, Alžiriji, Tuniziji, Libiji in Egiptu. Izdelali smo tudi vsebinsko zasnovano kartografskih prikazov.

Začeli smo s prvimi aktivnostmi mednarodnega projekta **CAPHAZ-Net** (vodja dr. Blaž Komac), ki se financira v okviru 7. okvirnega programa EU. Inštitut zbira sodobno znanje glede izobraževanja o naravnih nesrečah v Evropi in po svetu ter predlaga izboljšave na tem področju. S pridobljenimi informacijami in drugim znanjem povežemo vpletene ustanove in tako prispevamo k izboljšanju izobraževalne, socialne in informacijske pripravljenosti družbe na naravne nesreče.

DIAMONT – Data infrastructure for the Alps: mountain orientated network technology (vodja dr. Mimi Urbanc) je bil mednarodni projekt v okviru programa INTERREG III B za območje Alp. V zadnjem letu projekta smo pripravili gradiva za knjigo o participativnem procesu, ki smo ga uporabili v projektu, in o rezultatih delavnic. Uredili smo slovensko različico knjige Atlas Alp. Na sklepni konferenci smo predstavili delovni paket, ki smo ga koordinirali, in razstavili plakate o Idriji kot izbranim slovenskem testnem območja v okviru paketa 10. Sodelovali smo tudi pri pripravi filma o izbranih testnih območjih.

ClimAlpTour – Climate Change and its Impact on Tourism in the Alpine Space (vodja dr. Mimi Urbanc) je projekt transnacionalnega sodelovanja na območju Alp in bo potekal do leta 2011. Preučujemo posledice podnebnih sprememb na turizem v Alpah in s pomočjo prilagoditvenih strategij skušamo usposobiti prizadeta alpska območja za lažje prilaganje nastalim razmeram. V projektu smo odgovorni za posamezne naloge, ki se nanašajo na slovenska pilotna območja ter za ozaveščanje javnosti, ki je vse bolj pomembno, če se želimo na podnebne spremembe dobro pripraviti in ustrezno odzvati.

CAPACities – Competitiveness Actions and Policies for Alpine Cities (vodja dr. Janez Nared) je projekt transnacionalnega sodelovanja na območju Alp in bo potekal dve leti in pol. Preučujemo vlogo majhnih urbanih središč pri doseganju ciljev Lizbonske strategije na območju Alp. V projektu vodimo delovni paket 4, ki je namenjen metodološkimi podlagam projekta ter opredelitvi in izbiri majhnih urbanih središč. Opredelili smo temeljna merila za izbor tovrstnih središč ter pripravili vprašalnik za deležnike v alpskih občinah. V metodološkem delovnem paketu poleg metodoloških izhodišč pripravljamo tudi mednarodno primerljivo raziskavo ter dosje s pomembnejšimi dokumenti in dobrimi praksami.

Slovensko-turški bilateralni projekt **Primerjava kartiranja snežnih plazov, protilavinskih ukrepov in objektov ter ugotavljanje njihove primernosti in uporabnosti v gorskih območjih Julijskih Alp in Rize-Sivrikaya** (vodja dr. Marjan Ravbar) o snežnih plazov je potekal tretje leto. Turški partner je Oddelek za raziskovanje snežnih plazov (ÇAGEM), ki deluje v okviru Direktorata za naravne nesreče (AFET) s sedežem v Ankari. V okviru obojestranskih obiskov smo zadnje leto bilaterale posvetili posebno pozornost zaščitnim objektom, ki varujejo pred snežnimi plazovi (trajno in občasno varstvo) in podrobnejšemu spoznavanju lavinske problematike na obeh izbranih območjih. Pripravljamo članke za objavo v strokovnih publikacijah obeh držav in ene od mednarodnih publikacij. Ob zadnjem obisku na izbranim območju smo se v Carigradu udeležili delavnice o naravnih nesrečah, ki jo je pripravilo združenje *European and Mediterranean Major Hazards Agreement* (EUR-OPA, Evropski in sredozemski sporazum za nesreče velikega obsega). Na srečanju smo predstavili referat in izrazili pripravljenost Slovenije za polnopravno članstvo v tem sporazumu. Pri pristojnih organih bomo sprožili potrebne postopke za u članitev Slovenije.

Slovensko-srbski bilateralni projekt **Sodobne fizičnogeografske spremembe v gorskih pokrajinah** (vodja dr. Blaž Komac) je potekal prvo leto. Kolegi z Geografske fakultete v Beogradu so sodelovali pri meritvah Triglavskega ledenika, mi pa so obiskali gorovje Durmitor, kjer smo sodelovali pri meritvah

ledenika Debeli namet. Rezultati meritev so pomembni, ker bomo lahko na njihovi podlagi opredelili vpliv človekovih dejavnosti (hidroelektrarne, smučišča, ceste, kmetijstvo, črpališča vode ipd.) na naravne procese. Ugotavljali bomo, do kakšne mere so človekovi posegi v gorskih pokrajinah še sprejemljivi oziroma kje je meja sprejemljivosti.

Slovensko-srbski bilateralni projekt **Primerjava valorizacij manj razvitih območij v Srbiji in Sloveniji** (vodja dr. Janez Nared) je potekal prvo leto. Naš srbski partner je Geografski inštitut Jovana Cvijića Srbske akademije znanosti in umetnosti iz Beograda. Aprila so nas obiskali srbski raziskovalci. Največ časa smo namenili spoznavanju temeljnih področij spodbujanja skladnega regionalnega razvoja v obeh državah. Organizirali smo enodnevno delovno ekskurzijo v Posočje in Idrijo. Septembra smo na obisku v Srbiji spoznali delo in sodelavce srbskega geografskega inštituta in se udeležili strokovno ekskurzijo v Jagodino in vzhodni, manj razviti del Srbije.

Geografija Krasa (vodja dr. Drago Perko) je del projekta Kras v okviru centra odličnosti Fabrica. Za monografijo smo pripravili poglavji Ljudje in Raba tal ter del poglavja Kamnine in relief, pripravili pa smo tudi gradivo za kartografsko in spletno ponazoritev vsebin. Opremili smo ga s številnimi zemljevidi, grafikoni, shemami in fotografijami. Ob koncu leta smo gradivo za poglavja, pri katerih smo sodelovali, uredniško pripravili za tisk in sodelovali pri korekturah postavljenega besedila. Zadolženi smo bili tudi za pripravo kartografskega gradiva ter izbor in obdelavo fotografskega gradiva, zato sta bila kar dva člana inštituta imenovana v uredniški odbor.

Pri projektu **Vrtičkarstvo v Mestni občini Ljubljana kot vir onesnaževal v tleh, pridelani hrani in podzemni vodi** (vodja dr. Aleš Smrekar), ki ga financira Mestna občina Ljubljana, sta sodelovala Kmetijski inštitut Slovenije kot nosilna ustanova in Javno podjetje Vodovod – Kanalizacija. Vrtičkarska dejavnost je nastala zaradi socialno-ekonomskih potreb človeka v urbanem okolju. Zaradi ostankov fitofarmaceutskih sredstev in težkih kovin v pridelani hrani ter onesnaževanja podtalnice predstavlja tveganje za zdravje ljudi in okolje. Analiza vrtičkarske dejavnosti v Mestni občini Ljubljana, ki smo jo izvedli na podlagi anketiranja 300 vrtičkarjev v Ljubljani, kaže, da je opremljenost vrtičkov precej slaba ter da je najbolj razširjen način oskrbe vrtičkov z vodo kapnica. Vrtičkarstvo je praviloma dejavnost starejših in manj premožnih, ki večinoma živijo v blokih. Polovica je upokojenih, le tretjina zaposlenih. Večina vrtičkov je najemnih, saj je le slaba desetina anketiranih lastnikov zemljišč. Vrtičkarji so s sedanjimi površinami in razmerami zadovoljni, saj nimajo želje po dodatnem najemu ter si želijo obdelovati vrtiček tudi v prihodnje. Skoraj polovica vrtičkarjev je pripravljenih zamenjati obstoječ vrtiček za ustrežno opremljen vrtiček na primernejši lokaciji.

Projekt **Analiza sodobnih poslovnih, nakupovalnih in drugih gospodarskih središč v Ljubljani** (vodja dr. Marjan Ravbar) financira Mestna občina Ljubljana, cilj pa je analizirati sodobna gospodarska središča v mestu, ki so nastala kot rezultat intenzivnega gospodarskega in prostorskega razvoja v zadnjih dveh desetletjih. V projektu analiziramo družbenogospodarske značilnosti postindustrijske Ljubljane, tipiziramo sodobna gospodarska središča in ugotavljamo njihove geografske značilnosti. Analiza bo podlaga za ovrednotenje Strateškega prostorskega načrta Ljubljane, zlasti tistih poglavij, ki se tičejo prostorskega razvoja gospodarstva.

Projekt **Postopek aplikacije standarda zagotavljanja kakovosti storitev SIST:EN 13816 za organizacijo mestnega linijskega prevoza potnikov v Mestni občini Ljubljana** (vodja dr. Matej Gabrovec) je naročila Mestna občina Ljubljana, pri izvajanju projekta pa sodeluje mariborska Fakulteta za gradbeništvo. Izbrali smo nekatere kriterije kakovosti, saj vseh kriterijev kakovosti iz seznama v standardu (teh je 106) v Mestni občini Ljubljana ni smiselno ali ekonomično meriti. Za vsak posamezni kriterij smo določili indikatorje in metodo merjenja. Pripravili smo orodja za merjenje posameznih prvin kakovosti ter anketne obrazce za ugotavljanje zadovoljstva uporabnikov. Orodja smo preizkusili na testnem vzorcu. Na podlagi dognanj s terena smo pripravili načrt izvajanja meritev kakovosti.

Okoljsko poročilo za Načrt ureditve Kobilarne Lipica – 2. del (vodja dr. Aleš Smrekar) je naročilo Ministrstvo za okolje in prostor. Načrt prostorskih ureditev, katerega zasnovo nam je naročnik predal v ocenjevanje (okoljsko poročilo in presoja sprejemljivosti vplivov na varovana območja), obravnava 80 ha

severozahodnega dela Kobilarne Lipica, kjer sta obstoječe igrišče za golf in območje predvidene razširitve. Kot narekuje Uredba o okoljskem poročilu, smo ugotavljali, opisali in ovrednotili pomembne vplive izvedbe načrta, pri čemer smo upoštevali okoljske cilje in značilnosti območja po naslednjih segmentih okolja: tla, voda, podnebni dejavniki, zrak, narava, krajina, kulturna dediščina, prebivalstvo in njihovo zdravje ter še posebej vidik varovanega območja. Na podnebne dejavnike, zrak ter prebivalstvo in njihovo zdravje ob izgradnji igrišča za golf ne bi bilo vplivov oziroma bi bili ti nebitveni. Drugače pa je z drugimi segmenti. Dopustili smo širitev igrišča za golf, vendar z natančno določenimi omilitvenimi ukrepi. Večji vpliv bi bil le na potencialno posebno ohranitveno območje Kras, in sicer na skupino hroščev, predvsem bukovega kozlička kot kvalifikacijsko vrsto Natura 2000. Na podlagi teh ugotovitev smo pripravljavcu Načrta prostorskih ureditev predlagali izločitev 17 ha velikega območja iz nadaljnjih posegov in pripravo nove razporeditve igralnih polj. Popravljen predlog upošteva izločitev območja na zahodu obravnavanega območja, kjer se nahaja habitat bukovega kozlička, poleg tega bi s to spremembo zavarovali tudi nahajališča fosilov in lepo ohranjenih javorovih gozdov.

Projekt **Izdelava conskega sistema v Republiki Sloveniji** (vodja dr. Matej Gabrovec), ki ga financira Ministrstvo za promet, smo izvedli v sodelovanju z Agencijo za promet iz Ljubljane. Pripravili smo tarifne cone za javni potniški promet v Sloveniji, ki naj bi jih začeli uporabljati do leta 2012, ko naj bi bila v Sloveniji uvedena enotna vozovnica za vse vrste javnega potniškega prometa. Tarifne cone smo pripravili variantno, po tako imenovanih malih in velikih conah, to je takih s premerom 5 oziroma 10 km. V okviru projekta jsta bila urejena tudi baza postajališč in daljinar vseh vrst javnega potniškega prometa v Sloveniji.

Nosilka projekta **Izdelava tarifnega sistema javnega potniškega prometa v Republiki Sloveniji** (vodja dr. Matej Gabrovec), ki ga je naročilo Ministrstvo za promet, je bila Agencija za promet iz Ljubljane, vodja pa dr. Marko Hočvar. Sodelovali smo pri pripravi več variant tarifnih modelov, ki naj bi jih uporabili ob uvedbi integriranega javnega potniškega prometa v Sloveniji. Za uporabo predlaganega tarifnega modela v Sloveniji smo z uporabo geografskega informacijskega sistema pripravili preglednico oddaljenosti med tarifnimi conami v obliki matrike velikosti 252 krat 252 polj, ki je potrebna za izračun cene na poljubni relaciji v Sloveniji v skladu s tarifno lestvico.

Pri projektu **Priprava strokovnih podlag z izvajanje gospodarske javne službe javnega potniškega prometa v Sloveniji (SIJPRO)** (vodja dr. Matej Gabrovec), ki ga je naročila Direkcija Republike Slovenije za ceste, sodelujemo v konzorciju izvajalcev pod vodstvom mariborske Fakultete za gradbeništvo. Sodeluje še Igea d. o. o. iz Ljubljane. V okviru priprave strokovnih podlag za načrtovanje informacijskega sistema smo zadolženi za pripravo modela povpraševanja po prevoznih storitvah.

Projekt priprave monografije **Slovenia in focus** (vodja dr. Drago Perko) je od zasnove do preloma za tisk potekala na našem inštitutu. Obsegala je pripravo avtorskih prispevkov in izdelavo večjega števila zemljevidov ter celotno oblikovanje knjige. Monografija je bila zasnovana kot promocijsko gradivo ob slovenskem predsedovanju Evropski zvezi. Od klasičnih knjig, ki so namenjene predstavitvi naše države, se razlikuje po tem, da natančneje in znanstveno predstavi vpetost Slovenije v evropske tokove, njene regionalne razlike ter pomembnejše družbene in naravne značilnosti in posebnosti. Metaforično naj bi predstavljala povečevalno steklo, ki bralcu omogoča celovit pogled na Slovenijo v srcu Evrope. Večino izvodov je odkupil Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje.

Projekt **Enciklopedija Alpe** (vodja dr. Matija Zorn) se navezuje na mednarodni projekt francoske založbe Glénat z naslovom *Dictionnaire encyclopédique des Alpes* iz leta 2006, pri katerem je sodelovalo prek 250 avtorjev iz vseh alpskih držav. Izšla sta dva zvezka enciklopedično-leksikografske predstavitve Alp na prek 1200 straneh. Po izidu so napovedali, da bodo sledile še izdaje v drugih alpskih jezikih. Leta 2008 je tako pri založbi Priuli & Verlucca izšel italijanski prevod z naslovom *Il grande dizionario enciclopedico delle Alpi*. Pri tem ne gre la za prevod, pač pa za dopolnjeno izdajo, pri kateri je sodelovalo prek 280 avtorjev. Delo je izšlo v dvanajstih zvezkih, ki imajo skupaj 1920 strani. V prvih sedmih zvezkih je na leksikografski način po abecednem redu predstavljanih okrog 3400 krajših gesel o Alpah, v zadnjih petih zvezkih pa je na enciklopedičen način predstavljenih deset večjih in 92 krajših alpskih

tem. Člani inštituta s sodelavci smo prispevali okrog 60 leksikografskih gesel in eno enciklopedično geslo.

Nadaljevali smo s projektom **Pregled zemljepisnih imen na vojaškem zemljevidu avstrijske Koroške 1763–1787** (vodja dr. Matija Zorn) v okviru projekta *Josephinische Landesaufnahme 1763–1787 für das Gebiet des Bundeslandes Kärnten (Republik Österreich)* oziroma Koroška na vojaškem zemljevidu, ki ga vodi dr. Vincenc Rajšp s Slovenskega znanstvenega inštituta na Dunaju. Do tiska smo pripravili dva zvezka: Beljak in Celovec.

V projektu **Državna pregledna karta Republike Slovenije v merilu 1 : 250.000** (vodja dr. Drago Kladnik) je nastal standardizirani zemljevid Slovenije v merilu 1 : 250.000, ki ga je izdelal Geodetski inštitut Slovenije, v imenu Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije pa izdala Geodetska uprava Republike Slovenije. Na hrbtni strani je seznam vseh na zemljevidu zapisanih zemljepisnih imen s koordinatami in oznako kvadrantov, kjer so vrisana. Standardizirani so vsa zemljepisna imena na ozemlju Republike Slovenije (okrog 4200 imen) in vsi slovenski eksonimi (več deset imen) v sosednjih državah.

Standardizacija imen svetovnih upravnih enot (vodja dr. Drago Kladnik) je projekt za Komisijo za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije. Nadaljevali smo s standardizacijo slovenskih imen svetovnih upravnih enot v okviru svetovnega standarda ISO 3166-2. S podrobno obravnavo upravnih enot po državah smo pripravili predlog minimalne in maksimalne različice slovenjenja za neodvisne države in odvisna ozemlja z največjo stopnjo avtonomnosti.

Projekt **Zakon o zemljepisnih imenih** (vodja dr. Drago Perko) je naročila Geodetska uprava Republike Slovenije. Pripravili smo osnutek Zakona o zemljepisnih imenih, pri čemer smo izdelali obširen uvodni del s cilji, načeli in poglobilnimi rešitvami ter pregledom zakonske obravnave zemljepisnih imen v več državah Evropske zveze, in okvirno zasnovo členov zakona, ki ga čakajo nadaljnji proceduralni postopki.

Projekt **Spremljanje dela Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije** (vodja dr. Maja Topole) je potekal trinajsto leto. Tudi leta 2008 je namesto predsednika Milana Orožna Adamiča KSZI VRS vodil Drago Perko. Komisija se je sestala sedemkrat. Ker je v marcu začel veljati Zakon o določanju območij ter o imenovanju in označevanju naselij, ulic in stavb (ZDOIONUS), ki obvezuje, da je v postopku vključena tudi KSZI VRS, se je obseg njenega dela močno povečal. V tem letu smo prejeli 33 dopisov ustanov in posameznikov, odposlala pa 73. Sodelujemo tudi pri pripravi Zakona o zemljepisnih imenih. Udeležili smo se simpozija o zemljepisnih imenih kot delu kulturne dediščine (GeoNames08), katerega glavni organizator je bil Nizozemsko-nemški jezikovno-zemljepisni oddelek Skupine izvedencev Združenih narodov za zemljepisna imena. Potekal je od 19. do 21. 5. na Dunaju. Mednarodni javnosti smo predstavili problematiko imena Piranskega zaliva. Udeležili smo se tudi 19. srečanja Jezikovno-geografskega oddelka za vzhodni del srednje Evrope in za jugovzhodno Evropo Skupine strokovnjakov Združenih narodov za zemljepisna imena, ki je bilo od 19. do 21. 11. v Zagrebu in predstavili slovensko poročilo o delu komisije. Kot vsako leto smo pripravili obsežen elaborat »Delovanje Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije v letu 2008«, ki vsebuje zapisnike sestankov s prilogami ter kopije prejetih in poslanih dopisov, dokazil o mednarodnem sodelovanju, dokumentov ter znanstvenih in strokovnih prispevkov članov komisije.

Inštitut izdaja znanstveno revijo **Acta geographica Slovenica/Geografski zbornik**, ki jo ureja dr. Blaž Komac (izšli sta številki 48-1 in 48-2 z enajstimi razpravami enakovredno v angleškem in slovenskem jeziku, tudi na medmrežju: <http://ags.zrc-sazu.si>) in je od leta 2003 indeksirana v zbirki SCI Expanded, ter več znanstvenih knjižnih zbirk: v zbirki **Geografija Slovenije**, ki jo urejata dr. Drago Perko in dr. Drago Kladnik, so izšle 17., 18., 19. in 20. knjiga, v zbirki **Georitem**, ki jo prav tako urejata dr. Drago Kladnik in dr. Drago Perko, so izšle 7. in 8. knjiga, v zbirki **GIS v Sloveniji**, ki jo urejajo dr. Drago Perko, dr. Matija Zorn, Nika Razpotnik, dr. Marjan Čeh, dr. David Hladnik, dr. Marko Krevs, dr. Tomaž Podobnikar, dr. Blaž Repe in dr. Radoš Šumrada pa je izšla deveta knjiga z naslovom Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2007–2008. Ob začetku slovenskega predsedovanja Evropski uniji je

inštitut v angleškem jeziku izdal monografijo **Slovenia in focus**, ki so jo uredili mag. Jerneja Fridl, dr. Drago Kladnik, dr. Milan Orožen Adamič, mag. Miha Pavšek, dr. Drago Perko, Peter Repolusk in dr. Mimi Urbanc.

Inštitut je organiziral 9. bienalni simpozij **Geografski inofrmacijski sistemi v Sloveniji 2007–2008** (Ljubljana, 25. 9., soorganizatorji: Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU, Zveza geografov Slovenije, Zveza geodetov Slovenije) in 1. trienalni znanstveni posvet **Naravne nesreče v Sloveniji** (Ig, 11. 12., soorganizatorja Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje ter Slovenska akademija znanosti in umetnosti).

Dr. Drago Kladnik je bil somentor doktorandu Primožu Pipanu, dr. Blaž Komac mentor doktorandu Mihi Pavšku, dr. Drago Perko mentor magistrandu Roku Cigliču ter doktorandom Mateji Breg Valjavec, mag. Jerneji Fridl, Mauru Hrvatinu in Primožu Gašperiču. dr. Marjan Ravbar mentor magistrandki Niki Razpotnik in doktorandu Petru Repolusku, dr. Irena Rejec Brancelj je bila mentorica magistrandu Bojanu Erhartiču, dr. Aleš Smrekar je bil mentor magistrandkama Poloni Pagon in Katarini Polajnar.

Raziskovalci inštituta so bili dejavni tudi kot uredniki in člani uredniških odborov številnih knjig in revij, v različnih komisijah državnih organov, pri Gibanju znanost mladini, kot mentorji podiplomskih mladih raziskovalcev, srednješolcev in osnovnošolcev, v Zvezi geografskih društev Slovenije in Ljubljanskem geografskem društvu ter drugod.

Skupaj je 26 inštitutskih raziskovalcev objavilo 9 monografij in več kot 150 člankov, imelo skoraj 130 različnih predavanj in se udeležilo čez 50 raziskovalnih obiskov v tujini, inštitut je obiskalo 18 tujih raziskovalcev, 2 tuja raziskovalca pa sta bila na inštitutu na večmesečnem izpopolnjevanju.

Drago Perko